

CZU 343.343

DELIMITAREA VANDALISMULUI DE INFRAȚIUNEA DE PROFANAREA MORMINTELOR ȘI A MONUMENTELOR

Valentin CHIRIȚA,

doctor în drept, conferențiar universitar

Sofia PILAT,

lector universitar al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

REZUMAT

Protecția penală a relațiilor de conviețuire socială poate fi condiționată de respectul și venerația față de cei dispăruți și față de obiectele care simbolizează amintirea acestora. Tocmai în vederea prevenirii și combaterii manifestărilor de lipsă de respect și venerație față de cei dispăruți și față de obiectele care simbolizează amintirea acestora, la art. 222 CP este incriminată fapta de profanare de morminte [3, p. 910].

Cuvinte-cheie: profanare, însușire, obiect, mormânt, monument funerar, urnă funerară, cadavru, obiecte ce se află în mormânt sau pe el, etc.

DELIMITATION OF THE VANDALISM OF THE INFRACTION OF THE PROFILE OF MORMITIES AND MONUMENTS

Valentin CHIRIȚA,

doctor of law, associate professor

Sofia PILAT,

lecturer at the „Criminal and Criminal Procedure” Chair of the „Ștefan cel Mare” Academy of the Republic of Moldova

SUMMARY

The criminal protection of social cohabitation can be conditioned by respect and reverence for the missing persons and the objects that symbolize their memory. It is precisely in order to prevent and combat manifestations of disrespect and awe towards the missing persons and to the objects that symbolize their remembrance, in art. 222 CP is accused of the deed of profanation of graves [3, p. 910].

Keywords: profanation, appropriation, object, grave, funerary monument, funeral urn, corpse, objects in the grave or on it etc.

Introducere. Conform prevederilor art. 222 alin. (1) CP prin profanarea mormintelor și a monumentelor se înțelege: „Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru, precum și însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el” [5].

Metode aplicate și materiale utilizate

În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul articol științific au fost utilizate: metoda logică și metoda comparativă.

În procesul elaborării articolului științific, au fost consultate următoarele materiale: Codul penal al Republicii Moldova, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Arhivele Curții Supreme de Justiție,

lucrările științifice ale autorilor: S. Brînză, V. Stati, A. Barbăneagră, T. Toader, A. Jeflea, V. Moraru, F. Streteanu etc.

Rezultate obținute și discuții

Reieșind din faptul că între infraținea incriminată la art. 288 CP și art. 222 CP există unele puncte de reper comune, dar și deosebiri, propunem să realizăm în continuare o delimitare între aceste două fapte penale.

Primul criteriu delimitativ după care ne vom conduce este *obiectul infrațunii*.

În această ordine de idei, reieșind din faptul că infraținea specificată la art. 288 CP este amplasată în Capitolul XIII „Infrațuni contra securității publice și a ordinii publice”, iar infraținea de profanare a mormintelor și a monumentelor în

Capitolul VIII „Infrațuni contra sănătății publice și a conviețuirii sociale”, constatăm că *obiectul juridic generic* al acestor fapte penale este diferit. Prin urmare, obiectul juridic generic al vandalismului îl formează totalitatea relațiilor sociale din domeniul securității publice și al ordinii publice, pe când obiectul juridic generic al infrațunii de profanare a mormintelor și a monumentelor îl constituie relațiile sociale din domeniul sănătății publice și al conviețuirii sociale.

În ceea ce privește *obiectul juridic special*, acesta, de asemenea, este diferit pentru infrațunile delimitate. Astfel, pentru vandalism în calitate de obiect juridic special apare ordinea publică, iar pentru profanarea mormintelor și a monumentelor acesta îl formează relații-

le sociale cu privire la cultivarea și păstrarea sentimentului de respect și pietate față de cei decedați și față de obiectele care păstrează memoria lor [3, p. 911].

Obiectul juridic special principal în cazul infracțiunii de vandalism este constituit din relațiile sociale cu privire la ordinea publică, iar în cazul infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor din relațiile sociale cu privire la conviețuirea socială.

După *obiectul juridic special secundar*, la fel, atestăm o deosebire dintre fapta penală specificată la art. 288 CP și art. 222 CP.

În cazul vandalismului în calitate de obiect juridic special secundar apar relațiile sociale ce se referă la proprietatea publică, moralitatea, estetica publică și buna funcționare a autorităților publice, instituțiilor, organizațiilor, întreprinderilor și a transportului public.

La profanarea mormintelor și a monumentelor, în cazul însușirii (sustragerii) obiectelor ce se află în mormânt sau pe el, se lezează, din punctul de vedere al obiectului juridic special secundar, relațiile sociale privitoare la posesia obiectelor ce se află în mormânt sau pe el (posesia din partea moștenitorilor celor decedați) [3, p. 911].

În calitate de *obiect material* pentru infracțiunea de vandalism apar edificiile sau alte încăperi, bunuri din transportul public sau din alte locuri publice, iar în cazul săvârșirii vandalismului soldat cu survenirea circumstanțelor agravante, în calitate de obiect material al infracțiunii respective apar bunurile care au valoare istorică, culturală sau religioasă.

Obiectul material al infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor reiese din dispoziția art. 222 CP, și îl constituie, în funcție de situație, mormântul, monumentul funerar sau de for public, urna funerară, cadavrul, precum și obiectele ce se află în mormânt sau pe el.

Prin *mormânt*, conform dicționarului limbii române moderne, se înțelege o groapă săpată în pământ pentru înmormântarea celor decedați. Loc unde este înmormântat cineva [8, p. 515].

Mormântul cuprinde partea re-

spectivă de teren cu toate anexele care se află pe această împrejurare, felinare, bancă, obiecte religioase etc. De asemenea, se consideră mormânt și locul înhumării militarilor căzuți în luptă sau a victimelor civile ale războiului, indiferent dacă este un mormânt individual sau un mormânt comun [3, p. 911].

Potrivit definiției expuse de autorii Florin Streteanu și Raluca Moroșanu, monumentul este o lucrare artistică aflată pe un mormânt sau alături de un mormânt, având menirea de a exprima sentimentele de respect și venerație față de cel dispărut [10, p. 499].

Conform dicționarului explicativ al limbii române, prin *monument funerar* sau *de for public* se subînțelege un monument ridicat pe mormântul cuiva pentru a-i perpetua amintirea [7].

Prin *urnă funerară* se înțelege cenușarul, adică vasul în care se păstrează cenușa morților incinerati [3, p. 911].

Prin *cadavru* se înțelege rămășița trupeză a celui decedat (temporar neînhumat sau exhumat) [3, p. 911].

Prin *obiecte ce se află în mormânt sau pe el* se înțeleg obiectele ce se află asupra cadavrului înhumat (vestimentația, decorațiile etc.), sicriul sau obiectele de pe mormânt, care nu fac parte din monument (coroana de flori, buchetele de flori etc.) [3, p. 911].

Din punctul de vedere al *laturii obiective*, ambele infracțiuni se săvârșesc numai prin acțiune, însă modalitățile normative cu caracter alternativ prin care se poate realiza latura obiectivă a acestor fapte penale sunt absolut diferite.

Așadar, caracteristic pentru infracțiunea de vandalism este realizarea laturii obiective prin intermediul a două modalități normative alternative, și anume:

1. pângărirea edificiilor sau a altor încăperi;

2. nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice.

Tot prin intermediul a două acțiuni alternative poate fi realizată și latura obiectivă a infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor, însă specificul acestor

acțiuni este cu totul diferit de cel al vandalismului.

Deci infracțiunea specificată la art. 222 CP se poate realiza prin următoarele modalități:

1. profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru;

2. însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el.

Acțiunea de *profanare* are semnificația de pângărire, degradare, necinstire, comise asupra obiectului material al infracțiunii [6, p. 462].

Profanarea, menționează autorul Tudorel Toader, semnifică tratarea fără respectul convenit a unor lucruri considerate sfinte. Profanarea unui mormânt, monument etc. semnifică pângărirea aceluia mormânt, monument etc., manifestarea lipsei de respect față de memoria celui dispărut, pe care mormântul, monumentul etc. o simbolizează. Acțiunea de profanare se poate realiza și prin acte efectuate fără violență, dar privind direct obiectul material al infracțiunii, acte prin care se exprimă aceeași lipsă de respect față de memoria celui dispărut, cum ar fi desenaarea pe mormânt sau pe monument a unor scene obscene, scrierea unor cuvinte injurioase etc. [11, p. 83].

Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru, precum și însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el – menționează autorii Alexe Jeflea și Victor Moraru – reprezintă unica faptă care conține rudimentele canoanelor religioase destinate protecției sentimentelor sacre ale oamenilor. Această faptă aduce atingere nu doar memoriei despre cei răposați, ci și sentimentelor sacre ale celor care au rămas în viață (rudele apropiate ale celui decedat, prietenii etc.). Istoriceste, această faptă și-a păstrat pericolul social sporit anume din motivul de sacralitate sporită pe care o implică [9, p. 177].

Prin *profanarea mormântului* se înțelege nivelarea, săparea, devastarea, aruncarea în aer prin intermediul exploziei etc. [3, p. 912].

Profanarea monumentului reprezintă distrugerea, deteriorarea,

răsturnarea, aplicarea unor inscripții sau simboluri pângăritoare etc. [3, p. 912].

În privința *urnei funerare*, profanarea se poate realiza prin sfărâmarea acesteia, alterarea materială a cenușii din urnă, risipirea cenușii astfel încât să nu mai poată fi recuperată etc. [3, p. 912].

Profanarea cadavrului se poate realiza prin mutilare, schimbare a poziției, dezbrăcare, aruncare a oaselor sau rămășițelor, murdărire a cadavrului, practicare asupra acestuia a unui act de perversiune sexuală [6, p. 462].

Acțiunile descrise anterior nu vor fi calificate în baza art. 222 CP, în cazul în care realizarea lor este justificată prin lege (de ex.: art. 120 CPP „Examinarea cadavrului”, art. 121 CPP „Exhumarea cadavrului” etc.) [4].

Însușirea privită ca a doua modalitate de comitere a infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor presupune sustragerea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el. Acțiunea respectivă poate fi comisă în privința protezelor de aur sau bijuteriilor din metale nobile, aflate asupra cadavrului, ori în privința obiectelor din metale neferoase de pe mormânt (crucea, monumentul sau fragmentele din acesta etc.), ori în privința altor asemenea obiecte ce se află în mormânt sau pe el [28, p. 913].

Indiferent de valoarea materială a obiectelor, fapta nu poate fi încadrată în concurs cu infracțiunile legate de sustragerea bunurilor [6, p. 463].

Cele relatate mai sus pot fi ilustrate prin prisma unor exemple din practica judiciară.

Cetățeanul X la data de 22.05.2015, în perioada de timp cuprinsă între orele 10.00 și 11.15, aflându-se împreună cu cet. Y pe teritoriul cimitirului de pe str. Gagarin nr. 114 din mun. Bălți, având scopul de însușire a obiectelor de pe morminte și fiind conștienți de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale exprimate prin încălcarea normelor de conviețuire socială și a celor morale, manifestând lipsă de respect față de memoria celor decedați și dându-și seama că prin acțiunile sale profanează mormin-

tele, au sustras de pe terenul adiacent mormântului decedatului S.D. obiecte din metal, și anume: o masă și două bănci. De asemenea, de pe alte terenuri adiacente mormintelor nestabilite de către organul de urmărire penală, aceștia au sustras obiecte din metal, și anume: cinci mese, doi piloni (țevi) și un lanț cu lungimea de 2 m. Analizând respectiva cauză penală, instanța de recurs l-a recunoscut pe primul inculpat X vinovat și l-a condamnat în baza prevederilor art. 222 alin. (2) lit. a) CP la 1(un) an de închisoare. În privința celui de al doilea inculpat Y, conform prevederilor art. 222 alin. (2) lit. a) CP, a fost aplicată pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 400 (patru sute) de unități convenționale [1].

Un alt caz de profanare a mormintelor și a monumentelor a avut loc la începutul lunii iunie a anului 2013, unde cet. X, atentând la relațiile sociale privitoare la conviețuirea socială a căror existență și desfășurare normală depind de apărarea sentimentului colectiv de pietate și de respect față de locurile în care sunt înhumate sau incinerate persoanele decedate, precum și a accesoriilor acestora, a sustras de pe mormintele lui D. M. și D. F., care se află în cimitirul din orașul Lipcani, raionul Briceni, două cruci din metal. Cele săvârșite de cet. X au fost calificate în baza art. 222 alin. (1) CP. Analizând cauza penală respectivă, instanța de judecată l-a recunoscut vinovat pe cet. X și l-a condamnat la 6 (șase) luni de închisoare în penitențiar de tip semiînchis. Decizia instanței de fond a fost atacată de către inculpatul X cu apel și apoi cu recurs ordinar, însă instanța de recurs a respins recursul ordinar motivând ca fiind neîntemeiat și a păstrat sentința primei instanțe [2].

După *componenta de infracțiune*, prima modalitate normativă prin intermediul căreia se poate realiza latura obiectivă a infracțiunii specificate la art. 222 CP – profanarea, atribuie fapta penală respectivă la categoria *componentei de infracțiune formală*, fapt prin care se poate de subliniat o identitate dintre componenta de infracțiune la fel formală în cazul infracțiunii de vandalism. A doua modalitate normativă cu ca-

acter alternativ, prin care poate fi comisă infracțiunea de profanare a mormintelor și a monumentelor – sustragerea, o atribuie la categoria infracțiunilor cu *componentă materială*, care se consideră consumată din momentul apariției posibilității la făptuitor, după sustragere, de a se folosi și respectiv de a dispune de bunurile însușite.

Prin urmare, profanarea mormintelor se consideră consumată din momentul realizării acțiunii de profanare, sau respectiv, din momentul în care făptuitorul obține posibilitatea reală de a se folosi și de a dispune de obiectele ce se află în mormânt sau pe el [3, p. 914].

La capitolul ce ține de *semnele facultative ale laturii obiective (locul, timpul, metodele, mijloacele și împrejurările săvârșirii infracțiunii)*, între infracțiunea de vandalism și cea de profanare a mormintelor și a monumentelor se constată o singură diferență ce se referă la *locul săvârșirii faptei penale*. Astfel, pentru vandalism, locul comiterii faptei (care neapărat trebuie să fie un loc public) joacă un rol important nu numai pentru calificarea infracțiunii, dar și pentru stabilirea cuantumului pedepsei în funcție de circumstanțele cauzei. Iar pentru profanarea mormintelor și a monumentelor locul poate fi luat în considerare numai pentru individualizarea pedepsei.

Alte semne facultative precum *timpul, metodele, mijloacele și împrejurările săvârșirii infracțiunii* nu prezintă importanță pentru calificarea faptelor incriminate la art. 288 CP și respectiv art. 222 CP, ele fiind luate în considerare de organele de drept numai în procesul de individualizare a pedepsei.

Urmările prejudiciabile ale ambelor infracțiuni nu prezintă nicio importanță pentru calificarea infracțiunilor de vandalism și profanarea mormintelor și a monumentelor.

În punctul de vedere al celui de al treilea criteriu de delimitare a vandalismului de profanarea mormintelor și a monumentelor, și anume cel al *subiectului infracțiunii*, putem menționa că spre deosebire de infracțiunea de vandalism, pentru săvârșirea căreia poate fi trasă la răspundere persoana fizică responsabilă, care la momentul comiterii

faptei a împlinit vârsta de 16 ani (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1) CP) și respectiv 14 ani (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (2) CP), subiectul infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor poate fi persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani.

Delimitarea faptelor penale de vandalism și profanarea mormintelor și a monumentelor sub aspectul *circumstanțelor agravante*, de asemenea, scoate în evidență numeroasele deosebiri existente între infracțiunile respective.

Astfel, infracțiunea de vandalism incriminată la art. 288 CP cuprinde în alin. (2) numai două circumstanțe agravante, și anume:

a) de două sau mai multe persoane;

b) asupra bunurilor care au valoare istorică, culturală sau religioasă.

Iar profanarea mormintelor și a monumentelor conține trei circumstanțe agravante, dintre care două sunt diferite de cele ale vandalismului:

a) de două sau mai multe persoane;

b) din motive de ură socială, națională, rasială ori religioasă;

c) cu cauzarea de daune în proporții mari.

Deci circumstanța agravantă care leagă cele două infracțiuni este „de două sau mai multe persoane”.

Un alt criteriu de delimitare a infracțiunilor specificate la art. 288 CP și respectiv art. 222 CP este cel al *laturii subiective a infracțiunii*.

În privința acestui criteriu, constatăm că ambele fapte se comit prin *vinovăție intenționată*, și anume *intenție directă*. Însă specific pentru infracțiunea de vandalism este și prezența la făptuitor, după caz, a *intenției premeditate* și a celei *subite*.

În ceea ce privește *motivul infracțiunii*, atât pentru vandalism, cât și pentru profanarea mormintelor și a monumentelor, în special, pentru prima modalitate normativă de comitere a faptei respective (profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument funerar sau de for public, a unei urne funerare sau a unui cadavru), motivul nu este prevăzut în calitate de semn obli-

gatoriu al laturii subiective, acesta fiind luat în considerare la individualizarea pedepsei penale, stabilirea gradului și a caracterului prejudiciabil al faptei comise, precum și la delimitarea infracțiunilor.

Punctul comun ce unește cele două infracțiuni aparent diferite la capitolul ce ține de latura subiectivă și, în special, motivul infracțiunii este prezența la făptuitor a motivelor huliganice, la săvârșirea atât a vandalismului, cât și a profanării mormintelor și a monumentelor.

Totodată, în afară de motivul susmenționat (motiv huliganic), pentru comiterea infracțiunii specificate la art. 222 CP, făptuitorul poate fi influențat și de alte motive printre care se numără interesul material, răzburarea, năzuința de satisfacere a necesității sexuale, năzuința de oficiere a unor ritualuri ezoterice sau pseudoreligioase etc. [3, p. 914].

De asemenea, este important de menționat că, spre deosebire de infracțiunea de vandalism, unde după cum deja am observat, motivul infracțiunii nu este considerat un semn obligatoriu al laturii subiective, pentru infracțiunea de profanare a mormintelor și a monumentelor săvârșită din motive de ură socială, națională, rasială ori religioasă, stabilirea acestora din urmă este obligatorie pentru justa calificare a faptei conform art. 222 alin. (2) lit. b) CP.

La fel, spre deosebire de infracțiunea specificată la art. 288 CP, unde nici *scopul* nu este considerat un semn obligatoriu al laturii subiective, care nici nu este luat în considerare în procesul de calificare a faptei, pentru a doua modalitate normativă cu caracter alternativ de comitere a infracțiunii de profanare a mormintelor și a monumentelor – însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el, este obligatorie stabilirea *scopului de cupiditate* [3, p. 914].

Concluzii

Așadar, problema delimitării componentelor de infracțiune asemănătoare comportă o importanță majoră atât pentru teorie, cât și pentru practica judiciară. Pentru efectuarea analizei juridico-penale complete a faptei, nu este suficient numai realizarea descrierii elementelor structurale ale componenței de

infracțiune, ci este necesar ca infracțiunea examinată să fie delimitată de alte fapte penale similare.

Referințe bibliografice

1. Arhiva Curții Supreme de Justiție, mun. Chișinău, dosarul penal nr. 1ra-1536/2016.
2. Arhiva Curții Supreme de Justiție, mun. Chișinău, dosarul penal nr. 1ra-586/2015.
3. Brînză S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011. 1324 p.
4. Cod de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 104-110 din 07.06.2003.
5. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
6. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Redactor responsabil și conducător de ediție Barbăneagră A., dr. hab. în drept, prof. univ. Chișinău: Editura Sarmis, 2009. 860 p.
7. Dexonline. Funerar. <https://dexonline.ro/intrare/funerar/22206> (vizitat la 03.04.2017).
8. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958. 961 p.
9. Jefelea A., Moraru V. Infracțiuni ce implică semne de extremism religios: aspecte de drept penal. Chișinău: Studia Universitatis Moldaviae (USM), 2016. 230 p.
10. Streteanu F., Moroșanu R. Instituții și infracțiuni în noul cod penal. București: Proiect finanțat de Uniunea Europeană, 2010. 359 p.
11. Toader T. Drept penal. Partea specială. Suport de curs. București: Hamangiu, 2009. 100 p.

INFORMAȚIA DESPRE AUTOR

Valentin CHIRIȚA,
doctor în drept, conferențiar
universitar

Sofia PILAT,
lector universitar al Catedrei
„Procedură penală și
Criminalistică” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI al
Republicii Moldova
E-mail: sofia-chirita@yandex.ru
tel. 079733002

INFORMATION ABOUT AUTHOR

Valentin CHIRIȚA,
doctor of law, associate professor

Sofia PILAT,
lecturer at the „Criminal and
Criminal Procedure” Chair of the
„Ștefan cel Mare” Academy of the
Republic of Moldova
E-mail: sofia-chirita@yandex.ru
tel. 079733002